

**Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksestä
laiksi vesilain muuttamisesta**

Eduskunta on 24 päivänä huhtikuuta 1992 lähettänyt ympäristövaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 42 laiksi vesilain muuttamisesta.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 9 päivänä kesäkuuta 1992 valiokuntaan lähettämän ed. Kauton ym. lakialoitteen n:o 19 laiksi vesilain muuttamisesta.

Lakivaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti antanut valiokunnalle lausuntonsa. Lausunto (LaVL 2) on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina lainsäädäntöneuvos Pekka Vihervuori oikeusministeriöstä, ylitarkastaja Ulla Kaarikivi-Laine ympäristöministeriöstä, pääjohtaja Kaj Bärlund, maatalous- ja metsätieteiden lisensiaatti Elina Rautalahti-Miettinen ja diplomi-insinööri Jorma Leivonen vesi- ja ympäristöhallituksesta, osastopäällikkö Kimmo Mannola merenkulkuhallituksesta, vesiylituomari Matti Pulli ja vesiylioikeudenneuvos Jukka Mattila vesiylioikeudesta, johtaja Marketta Ahtiainen Pohjois-Karjalan vesi- ja ympäristöpiiristä, apulaisosastopäällikkö Jukka Kero Suomen Kunnallisliitosta, lakimies Harry Åhlgren Suomen Kaupunkiliitosta ja ympäristölakimies Kurt Hemnell Maataloustuottajain Keskusliitosta.

Hallituksen esitys ja lakialoite

Hallituksen esitykseen on koottu vesilain eri osa-alueita koskevia muutosehdotuksia.

Vesilakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että julkisen kulkuväylän määräämisestä päättäisi merenkulkuhallituksen sijasta vesioikeus, jossa uusien väylien useimmat väylärakennustoimenpiteet muutenkin käsitellään. Samalla selvennetään mahdollisuuksia saada korvausta väylästä ja sen käyttämisestä johtuvista vahingoista.

Kunnan ympäristönsuojelulautakunnan val-

tuuksia valvonta- ja pakkokeinoasioissa ehdotetaan lisättäväksi ja menettelyä eräissä lautakunnalle kuuluvissa asioissa tarkistettavaksi.

Vesioikeudellisia pakkokeinoja eli virka-apua koskeviin säännöksiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä uhkasakkolain voimaantulosta johtuvia muutoksia.

Vesikirjaa koskevat säännökset uudistettaisiin, koska vesioikeuksissa manuaalisesti pidetty vesikirja on korvautumassa uusimuotoisella atk-pohjaisella rekisterillä. Myös uutta rekisteriä kutsuttaisiin vesikirjaksi.

Eräitä käytännössä kankeiksi osoittautuneita muutoksenhakusäännöksiä yksinkertaistettaisiin. Valituksenalaista vesioikeuden päätöstä ei enää tarvitsisi liittää vesiylioikeudelle tehtävään valitukseen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan heti sen tultua hyväksytyksi ja vahvistetuksi.

Lakialoitteessa n:o 19 ehdotetaan, että vesilakia muutetaan siten, että sen nojalla voitaisiin antaa riittävät määräykset, joiden nojalla maa- ja metsätalouden sekä haja-asutuksen aiheuttamaa kuormitusta voitaisiin tehokkaasti vähentää. Lisäksi ehdotetaan, että vesilakiin lisätään säännökset, joiden nojalla voidaan määrätä suojakaistat ojen varsille.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esitys

Valiokunta pitää vesilain muutosehdotuksia tarpeellisina ja pääasialliselta sisällöltään tarkoituksenmukaisina.

Esitykseen on koottu useita muutoksia ja täsmennyksiä, jotka koskevat vesilain käytännön valvonnassa esiin tulleiden ympäristönsuojeluun ja vesivarojen käyttöön liittyvien epäkohtien korjaamista. Esitys lisää niin ikään kansalaisten oikeusturvaa ja vaikutusmahdollisuuksia vesiasioden käsittelyssä. Näillä säännöksillä ve-

silainsäädännön menettelytapasäännöksiä kehitetään siihen suuntaan, joka vastaa valmisteilla olevan ympäristövaikutusten arviointilainsäädännön periaatteita. Myös ympäristönsuojelulautakuntien toimintamahdollisuuksia parannetaan, mitä valiokunta pitää hyvänä.

Lakivaliokunnan ympäristövaliokunnalle antamassa lausunnossa ehdotetaan kuitenkin eräitä muutoksia hallituksen esitykseen. Ympäristövaliokunnan mielestä muutosehdotukset ovat perusteltuja. Lausunnossa esitetyillä perusteilla ympäristövaliokunta ehdottaa

— 4 luvun 8 a §:ään lisättäväksi maininnan siitä, että väylän kunnossapitäjän jälkikorvausvastuu kohdistuu väylän kunnossapitäjään,

— 6 luvun 12 §:ään lisättäväksi selventävän säännöksen ympäristönsuojelulautakunnan ja vesioikeuden välisestä toimivallasta vesilain 21 luvun 3 §:n mukaisesti vireille pannuissa asioissa,

— 17 luvun 2 §:n tiedonantomenettelyä kevennettäväksi niin, että valtion tai kunnan viranomaisille valitusasiakirjat toimitetaan aina virkakirjeenä postitse ja muille asianosaisille vesioikeuden harkinnan mukaan, mikäli haastemiestä ei ole tarpeen käyttää, joko postitse kirjeellä tai saantitodistusta vastaan,

— 20 luvun 6 §:ää muutettavaksi niin, että ympäristönsuojelulautakunnan päätökset annetaan tiedoksi kunnallishallinnossa muutoinkin noudatetulla julkipanomenettelyllä lukuun ottamatta kahdenvälisiä riitoja koskevia päätöksiä, sekä

— 21 luvun 3 a §:n 2 momenttia täsmennettäväksi niin, että sanat "voimassa olevia" muutetaan sanaksi "sovellettavia", koska säännöksessä on kysymys sellaisista vesilakia edeltäneistä ja aikanaan kumotuista säännöksistä, joita 22 luvun 2 §:n nojalla kuitenkin on edelleen noudatettava.

Muilta osin valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen hyväksymistä sellaisenaan.

Nyt käsiteltävänä olevalla lakiehdotuksella korjataan vain osaksi vesilain puutteita. Vesilainsäädäntö ei esimerkiksi kuulu ympäristölupalainsäädännön piiriin. Valiokunnan mielestä yhtenäisen, myös vesiasiat sisältävän ympäristölupamenettelyn kehittäminen on varsin tärkeää.

Vesiensuojelussa ongelmallisimpia alueita tällä hetkellä ovat maa- ja metsätalous sekä maaseudun haja-asutus. Ne kuormittavat eniten vesistöjä. Vesilakia tuleekin uudistaa ja ohjeistoa tarkistaa siten, että niiden nojalla voidaan maa- ja metsätalouden sekä haja-asutuksen ai-

heuttamaa kuormitusta tehokkaasti vähentää. Metsätalous on lisäksi lähes täysin vesiensuojelua koskevan ennakkovalvonnan ulkopuolella.

Pelkkä lainsäädännön uudistaminen ei kuitenkaan yksin riitä. Muun muassa Mavero-tutkimuksen tulokset korostavat maa- ja metsätalouden sekä haja-asutusalueita koskevan tutkimuksen ja neuvonnan tarvetta. Valiokunnan mielestä tutkimusta ja neuvontaa tulee tehostaa. Myös ympäristöinvestointeja ja taloudellisia ohjauskeinoja on kehitettävä. Metsätalouden ja metsäojituksen ohjeistoa tulee niin ikään tarkentaa.

Vesistöjen säännöstelyn ja vesivoimalaitosten lyhytaikaisäännöstelyn yhteydessä on osoittautunut tarpeellisesti voida myös nykyistä joustavammin muuttaa lupapäätöksiä eri käyttötou-
tojen ja ympäristönsuojelun tarpeiden mukaan. Uusien säännöstelyjen osalta tämä onkin mahdollista vesilakiin vuonna 1991 tehtyjen muutosten nojalla. Vanhojen säännöstelylupapäätösten muuttaminen sitä vastoin on edelleen vaikeaa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ympäristöministeriössä ja oikeusministeriössä on vireillä useita uusia vesilainsäädännön uudistamishankkeita, jotka koskevat muun muassa vesiensuojelun ennakkotoimenpiteitä, vesistöjen erityissuojelua, yhteislupamenettelyä ja Suomen lainsäädännön sopeuttamista Euroopan talousaluetta koskevaan sopimukseen. Näissä hankkeissa käsitellään myös valiokunnan edellä esittämiä vesilain korjaustarpeita. Valiokunta pitää tärkeänä että uudistusehdotusten valmistelu etenee ripeästi.

Lakialoite

Valiokunnan mielestä lakialoitteen tarkoitus on tärkeä ja hyvä. Kuten mietinnössä jo aiemmin on todettu vesistöjen hajakuormituksen vähentäminen on yksi keskeisimmistä vesilainsäädännön uudistamiskohteista. Myös Itämeri-sopimus edellyttää vesistöjen ravinteiden määrän vähentämistä 50 prosentilla sen valuma-alueella.

Kun lakialoite kuitenkin liittyy useaan valmisteilla olevaan laajempaan vesilain uudistamishankkeeseen, katsoo valiokunta, ettei aloitteen hyväksymiseen ole nyt riittäviä edellytyksiä. Siksi valiokunta ehdottaa aloitteen hylättäväksi. Valiokunta kuitenkin kiirehtii hallitusta erityisesti valmistelemaan ja antamaan eduskunnalle esitykset vesistöjen hajakuormituksen vähentämisestä.

Edellä olevan perusteella ympäristövaliokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

vesilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/61) 4 luvun 2 §:n 2 momentti, *muutetaan* 1 luvun 8 §:n 2 momentti, 18 §:n 2 momentti ja 30 §:n 1 momentti, 4 luvun 1 §:n 1 momentti, 3 ja 8 §, 9 luvun 15 §:n 2 momentti ja 18 §:n 2 momentti, 10 luvun 6 §:n 2 momentti sekä 27 §:n 2 ja 4 momentti, 15 luvun 12 §, 16 luvun 25 §:n 2 momentti, 17 luvun 1 §:n 2 momentti sekä 2 §:n 2 ja 3 momentti, 20 luvun otsikko, 5 §:n 1 momentti, 6 §:n 1 momentti, 7 § ja 8 §:n 2 momentti sekä 21 luvun 4 §:n 1 momentti,

sellaisena kuin niistä ovat 1 luvun 30 §:n 1 momentti, 9 luvun 15 §:n 2 momentti, 10 luvun 6 §:n 2 momentti sekä 27 §:n 2 ja 4 momentti, 16 luvun 25 §:n 2 momentti, 17 luvun 1 §:n 2 momentti sekä 2 §:n 2 ja 3 momentti 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (467/87); sekä

lisätään 2 luvun 31 §:ään uusi 4 momentti, 4 lukuun uusi 1 a, 2 a, 3 a ja 8 a §, 6 luvun 12 §:ään uusi 2 momentti, 16 lukuun uusi 7 a §, 19 luvun 5 a §:ään, sellaisena kuin se on 20 päivänä toukokuuta 1988 annetussa laissa (453/88), uusi 3 momentti, 7 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 10 päivänä maaliskuuta 1989 annetulla lailla (236/89), uusi 2 ja 3 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 4 momentiksi, 20 luvun 5 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 4 momentiksi, 21 lukuun uusi 3 a § ja luvun 8 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 20 päivänä toukokuuta 1988 annetussa laissa, uusi 2 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

8, 18 ja 30 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Yleiset säännökset rakentamisesta vesistöön

Rakennelman kunnossapito ja poistaminen

31 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Kulkuväylät ja muut vesiliikennealueet

1, 1 a, 2 a, 3, 3 a ja 8 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 a §

Jos 3 §:n mukaisesti vahvistettavan väylän käyttäminen ennalta arvioiden aiheuttaisi 8 §:n mukaan korvattavaa vahinkoa, haittaa tai muu-

ta edunmenetystä, on tästä määrättävä väylän kunnossapitäjän maksettavaksi korvaus vahvistuspäätöksessä. Vesioikeus voi myös määrätä, että annettuja korvausmääräyksiä on erikseen tarkistettava päätöksessä määrättävänä ajankohtana. Jos arvioitavissa olevaa vahinkoa, haittaa tai muuta edunmenetystä ei aiheudu, vesioikeus voi määrätä hakijan saattamaan määräajassa vireille korvausten määräämistä tarkoittavan hakemusasian. Vesioikeuden määräys ei estä vahingonkärtsijää erikseen hakemasta *wäylan kunnossapitäjältä* korvausta sen mukaan kuin 11 luvun 8 §:n 3 momentissa säädetään.

6 luku

Ojitus

12 §

Jos ojituksessa on menetelty tämän lain säännösten tai niiden nojalla annettujen määräysten vastaisesti, ympäristönsuojelulautakunta voi määrätä tarvittavista oikaisutoimenpiteistä 20 luvun 7 §:n mukaisesti. Jos asiassa on kysymys 1 luvun kieltoäännösten rikkomisesta taikka jos oikaisutoimenpiteestä päätettäessä jouduttaisiin

ratkaisemaan kysymys vesioikeuden luvan tarpeellisuudesta, ojituksen ja vesitön järjestelyn välisestä erosta tai vesioikeuden luvan noudattamisesta, noudatetaan kuitenkin 21 luvun 3 §:ää. *Tässä momentissa säädetty lautakunnan toimivalta ei muissakaan tapauksissa estä 21 luvun 3 §:n soveltamista.*

9 luku

Veden johtaminen nesteinä käytettäväksi ja pohjaveden ottaminen

15 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Yleisiä määräyksiä

18 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

10 luku

Jätevedet ja muut vesistöä pilaavat aineet

6 ja 27 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

15 luku

Vesituomioistuimet

12 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

16 luku

Vesiasioiden käsittely vesioikeudessa

7 a ja 25 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

17 luku

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku vesioikeuden päätökseen

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 §

Tieto asianosaisille on, jollei julkista kuuluttamista pidetä tarpeellisena, annettava asianomaisen haastemiehen välityksellä. Valitusasiakirjat on lähetettävä haastemiehelle pidettäväksi niiden nähtävänä, joille tilaisuus vastaamiseen varataan. Valtion, kunnan ja kuntainliiton viranomaiselle on kappale valitusasiakirjoja tai niiden jäljennöksiä kuitenkin toimitettava postitse. Vesioikeuden harkinnan mukaan kappale valitusasiakirjoja tai niiden jäljennöksiä voidaan toimittaa muunkin asianosaisen nähtäväksi postitse kirjeellä tai saantitodistusta vastaan.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

19 luku

Ojitustoimitus

5 a ja 7 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

20 luku

Ympäristönsuojelulautakunta

5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 §

Jollei tämän luvun 5 §:n 4 momentista muuta johdu, lautakunnan on, käsiteltyään asian ja toimitettuaan tarvittaessa katselmuksen, ratkaistava asia päätöksellään, johon on liitettävä valitusosoitus. *Päätös, jota tarkoitetaan 10 luvun 3 §:ssä, annetaan julkipanon jälkeen, ja sen katsotaan tulleen asianosaisen tietoon silloin kun se on annettu. Päätöksestä on lisäksi ilmoitettava tiedossa olevalla postiosoitteella nille, joita asia koskee. (Poist.)* Lautakunnan muussa asiassa antama päätös on toimitettava todisteellisesti tiedoksi asianosaisille. Päätöksen toimittamisesta muulle viranomaiselle säädetään tarvittaessa asetuksella.

7 ja 8 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

21 luku

Erityisiä määräyksiä

3 a §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Mitä edellä tässä luvussa säädetään tästä laista ja sen nojalla annetuista säännöksistä ja määräyksistä, koskee vastaavasti 22 luvun 2 §:n

nojalla *sovellettavia* aikaisempia säännöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä.

4 ja 8 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että lakialoitteeseen n:o 19 sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 11 päivänä kesäkuuta 1992

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa varapuheenjohtaja Vanhanen, jäsenet Aula, Biaudet, Hautala, Jääskeläi-

nen, Kautto, Korkeaoja, Markkula, Myller, Rask, Särkijärvi, Takala, Virrankoski ja Vuorensola sekä varajäsen Toivonen.

Vastalause

Hallituksen esitys vesilain muuttamisesta on mielestämme riittämätön ja siihen olisi tullut ottaa mukaan Tarja Kauton ym. lakialoitteessa n:o 19 tekemät muutokset ja lisäykset. Kun valiokunnan enemmistö ei tähän suostunut, katsonne, että valiokunnan olisi vähintäänkin tullut ottaa mietintöönsä asiaa koskeva toivomusponsi, jossa edellytetään,

että hallitus kiireellisesti valmistelee ja antaa eduskunnalle esityksen vesilain muuttamisesta niin, että sen nojalla voidaan tehokkaasti vähentää maa- ja metsätalouden sekä haja-asutuksen aiheuttamaa vesistöjen kuormitusta.

Helsingissä 11 päivänä kesäkuuta 1992

Tarja Kautto
Maija Rask

Riitta Myller
Heidi Hautala

EDUSKUNNAN
LAKIVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä

8 päivänä kesäkuuta 1992

Lausunto n:o 2

Ympäristövaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 24 päivänä huhtikuuta 1992 hallituksen esityksen n:o 42 laiksi vesilain muuttamisesta ympäristövaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että lakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa ympäristövaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat asian johdosta olleet kuultavina lainsäädäntöneuvos Pekka Vihervuori oikeusministeriöstä, osastopäällikkö Timo Kotkasaari maa- ja metsätalousministeriöstä, ylitarkastaja Ulla Kaarikivi-Laine ympäristöministeriöstä, diplomi-insinööri Jorma Leivonen vesi- ja ympäristöhallituksesta, osastopäällikkö Kimmo Mannola merenkulkuhallituksesta, vesiylioikeustuomari Matti Pulli vesiylioikeudesta, vesioikeustuomari Matti Sepponen Länsi-Suomen vesioikeudesta, Vihdin ympäristönsuojelusihteeri, vs. ylitarkastaja Risto Salomaa Uudenmaan lääninhallituksesta, johtaja Leena Saviranta Helsingin vesi- ja ympäristöpiiristä, lakimies Harry Ahlgren Suomen Kaupunkiliitosta, apulaisosastopäällikkö Jukka Kero Suomen Kunnallisliitosta, apulaisjohtaja Astrid Thors Finlands svenska kommunförbundet ja lakimies Kurt Hemnell Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta.

Lakivaliokunta on käsitellyt asiaa ensisijaisesti vesioikeuden ja ympäristönsuojelulautakunnan toimivallan, vesilain muutoksenhakujärjestelmän sekä sekä näihin liittyvien oikeusturva- ja menettelytapasäännösten osalta.

Hallituksen esitys

Hallituksen esitykseen on koottu vesilain eri osa-alueita koskevia muutosehdotuksia.

Vesilakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että julkisen kulkuväylän määräämisestä päättäisi merenkulkuhallituksen sijasta vesioikeus, jossa uusien väylien useimmat väylärakennustoimenpiteet muutenkin käsitellään. Samalla selvenne-

tään mahdollisuuksia saada korvausta väylästä ja sen käyttämisestä johtuvista vahingoista.

Kunnan ympäristönsuojelulautakunnan valtuuksia valvonta- ja pakkokeinoasioissa ehdotetaan lisättäväksi ja menettelyä eräissä lautakunnalle kuuluvissa asioissa tarkistettavaksi.

Vesioikeudellisia pakkokeinoja eli virka-apua koskeviin säännöksiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä uhkasakkolain voimaantulosta johtuvia muutoksia. Vesikirjaa koskevat säännökset uudistettaisiin, koska vesioikeuksissa manuaalisesti pidetty vesikirja ja korvautumassa uusimuotoisella atk-pohjaisella rekisterillä. Myös uutta rekisteriä kutsuttaisiin vesikirjaksi.

Eräitä käytännössä kankeiksi osoittautuneita muutoksenhakusäännöksiä yksinkertaistettaisiin. Valituksenalaista vesioikeuden päätöstä ei enää tarvitsisi liittää vesiylioikeudelle tehtävään valitukseen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan hetken tultua hyväksytyksi ja vahvistetuksi.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta esittää lakiehdotuksen hyväksymistä eräin huomautuksin ja muutosesityksin.

Toimivaltarajaukset. Vaikka hallituksen esitys sisältää eräitä vesi- ja ympäristöviranomaisten välisiä toimivallan siirtoja, hallituksen esityksen painopiste on säännösten selkeyttämisessä niin, että vesi- ja ympäristöviranomaisille tulee aikaisempaa paremmat mahdollisuudet käyttää niille kuuluvaa toimivaltaa.

Valiokunta pitää tätä asianmukaisena erityisesti ympäristönsuojelulautakuntien osalta. Valiokunta katsoo, että lautakuntien toimivaltaa voidaan enemmän laajentaa vasta, kun ne on saatu hyvin perehdytetyiksi nykyisiin tehtäviinsä. Koulutustarpeita on ilmennyt muun muassa

muoto- ja menettelytapasäännösten osalta, esimerkiksi asianosaisten kuuleminen hallintomenettelylain mukaisesti aiheuttaa käytännön ongelmia.

Tiedoksiantosäännökset. Hallituksen esityksessä ehdotetaan yksinkertaistettavaksi eräitä tiedoksiantosäännöksiä. Tällaisia ovat valitusasiakirjojen tiedoksianto yleistä etua valvoville viranomaisille ja eräille muillekin asianosaisille, asianosaisten kuulemista koskeva tiedoksianto ympäristönsuojelulautakunnan käsiteltävänä olevasta asiasta sekä ympäristönsuojelulautakunnan päätöksestä tiedottaminen.

Valiokunnan saamissa asiantuntijalausunnoissa on yleisesti katsottu, että säännöksiä voitaisiin yksinkertaistaa vielä ehdotettua enemmän. Valiokunta pitää tätä jossain määrin mahdollisena ja esittääkin sitä jäljempänä. Vesiasioiden piiriin kuuluu kuitenkin tavanomaisten hakemusasioiden lisäksi moninaisia muita asioita kuten kahdenvälisiä riita-asioita, jotka ovat luonteeltaan siviiliprosessia vastaavia. Näissä on asianosaisten oikeusturvan kannalta välttämättömyyttä säilyttää saman tasoiset tiedoksiantotavat kuin varsinaisissa siviiliprosesseissa, jottei asianosaisille koidu oikeudenmenetyksiä.

Vesioikeudelliset pakkokeinot. Hallituksen esityksessä ehdotetaan ympäristönsuojelulautakunnan valtuuksia lisättäväksi siten, että lautakunnat saisivat ojitusasioissa valtuudet itsensä pakkokeinojen käyttämiseen sekä voisivat valvontaviranomaisena tehdä syyteilmoituksen ja virka-apuilmoituksen samoin edellytyksin kuin vesi- ja ympäristöhallinnon viranomainen.

Valiokunnan saamissa asiantuntijalausunnoissa on katsottu, että näihin säännöksiin tulisi samalla tehdä pitemmälle meneviä muutoksia, muun muassa antaa lautakunnalle mahdollisuus uhkasakon käyttämiseen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan

— uhkasakkolain soveltamisesta saadut kokemukset ovat osoittaneet lain olevan maallikkovoimin vaikeasti sovellettava,

— lainsäädännössä on yleisesti suhtauduttu kunnallisten elinten uhkasakkovaltaan varoen,

— ympäristönsuojelulautakunnassa uhkasakkoa voitaisiin joutua käyttämään yksityisten välisissä riidoissa ja

— oikeudelliset ongelmat ns. vireilläolo- eli lispendens -vaikutuksen johdosta lisääntyisivät, jos lautakunnalla olisi uhkasakkovalta.

Tämän vuoksi valiokunta pitää hallituksen esitystä pakkokeinovaltuuksien osalta asianmukaisena ja katsoo, ettei ympäristönsuojelulauta-

kunnalle esitettyjä vesioikeudellisia pakkokeinovaltuuksia ole ainakaan tässä vaiheessa syytä laventaa.

Yksityiskohtaiset huomautukset

4 luvun 1 §. Pykälän mukaan julkisen kulkuväylän perustamisesta päättää vastedes vesioikeus merenkululaitoksen hakemuksesta.

Valiokunta kiinnittää ao. viranomaisten huomiota siihen, että vuoden 1993 alussa voimaan tulevan Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/91) 30 §:n 12 kohta ja 62 § rajoittavat vesioikeuden toimivaltaa siten, että uusi kauppamerenkulun väylä voidaan avata maakunnassa vain maakuntahallituksen suostumuksen tai sen korvaavan Ahvenanmaan valtuuskunnan ratkaisun mukaisesti. Sanottu suostumus tai ratkaisu ei kuitenkaan velvoita vesioikeutta väylän perustamiseen.

4 luvun 8 a §. Pykälän viimeisen virkkeen mukaan vesioikeuden määräys ei estä vahingonkäräjää erikseen hakemasta korvausta sen mukaan kuin 11 luvun 8 §:n 3 momentissa säädetään. Säännöksen tarkoituksena on määritellä väylän kunnossapitäjän jälkikorvausvastuu. Säännöksessä ei kuitenkaan sanota julki, kehen korvausvastuu kohdistetaan, vaan asia on jätetty oikeudellisen päättelyn varaan. Pykälän selkeyttämiseksi valiokunta esittää, että säännöstä täydennettäisiin tältä osin, jolloin po. virke kuuluisi näin:

”... Vesioikeuden määräys ei estä vahingonkäräjää erikseen hakemasta väylän kunnossapitäjältä korvausta sen mukaan kuin 11 luvun 8 §:n 3 momentissa säädetään.”

6 luvun 12 §. Pykälässä säädetään ympäristönsuojelulautakunnalle kuuluvasta yleistoimivallasta erilaisissa ojitusriidoissa ja -asioissa. Pykäläehdotus jättää tulkinnanvaraiseksi sen, onko vesioikeus toimivaltainen tutkimaan oikaisutoimenpiteet tilanteessa, jossa vesilain 1 luvun kieltoasäännöksiä ei rikota, mutta asia on pantu vireille vesioikeudessa esimerkiksi vesilain 21 luvun 3 §:n mukaisesti.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena ei ainakaan ole supistaa sitä toimivaltaa, joka vesioikeudella on oikeuskäytännön mukaan ojitusasioissa. Valiokunta esittää harkittavaksi, että toimivaltojen välistä suhdet-

ta koskeva epäselvyys poistetaan lisäämällä pykälän 2 momentin loppuun seuraava uusi lause:

"Tässä momentissa säädetty lautakunnan toimivalta ei muissakaan tapauksissa estä 21 luvun 3 §:n soveltamista."

17 luvun 2 §. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan luovuttavaksi haastemiehen käyttämisestä toimitettaessa tieto valitusasiakirjoista viranomaiselle ja sen sijaan säädetäväksi, että valtion ja kunnan viranomaisille sekä erityisesti syystä muullekin asianosaiselle valitusasiakirjat voidaan toimittaa nähtäväksi postitse saantitodistusta vastaan.

Edellä yleisperusteluissa lausuttuun viitaten valiokunta esittää säännöksen keventämistä niin, että valtion tai kunnan viranomaiselle valitusasiakirjat toimitetaan aina virkakirjeenä postitse ja muille asianosaisille vesioikeuden harkinnan mukaan, mikäli haastemiestä ei ole tarpeen käyttää, joko postitse kirjeellä tai saantitodistusta vastaan. Pykälän 2 momentti olisi tällöin näin kuuluva:

"Tieto asianosaisille on, jollei julkista kuuluttamista pidetä tarpeellisenä, annettava asianomaisen haastemiehen välityksellä. Valitusasiakirjat on lähetettävä haastemiehelle pidettäväksi niiden nähtävänä, joille tilaisuus vastaamiseen varataan. Valtion, kunnan ja kuntainliiton viranomaiselle on kappale valitusasiakirjoja tai niiden jäljennöksiä kuitenkin toimitettava postitse. Vesioikeuden harkinnan mukaan kappale valitusasiakirjoja tai niiden jäljennöksiä voidaan toimittaa muunkin asianosaisen nähtäväksi postitse kirjeellä tai saantitodistusta vastaan."

20 luvun 5 §. Pykälässä on säännökset siitä menettelystä, jota ympäristönsuojelulautakunnassa noudatetaan lautakunnalle vesilain mukaan kuuluvissa ns. päätösasioissa. Pykälässä ehdotetaan luovuttavaksi ehdottomasta suullisen käsittelyn vaatimuksesta.

Asiantuntijalausunnoissa ehdotusta on arvoiteltu ja katsottu, että suullisesta käsittelystä luopuminen heikentää lautakunnan mahdollisuuksia saada aikaan lautakunnan vahvistama sopimus (sovinto) asianosaisten kesken.

Lakivaliokunta pitää säännösehdoista perusteltuna, mutta korostaa samalla hallituksen

esityksen perusteluissa esiin tuotua näkemystä, että lautakunnan tulee harkitessaan suullisen käsittelyn tarvetta ottaa huomioon sopimuksen mahdollisuus. Menettelytapa jää siten olosuhteet tuntevan lautakunnan harkintaan.

20 luvun 6 §. Pykälän 1 momentissa on säännökset siitä, miten ympäristönsuojelulautakunnan päätöksestä tiedotetaan. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että säännösehdoista poikkeaa sekä sisällöltään että kirjoitustavaltaan muualla kunnallishallinnossa noudatetusta tiedoksiantotavasta, joka tapahtuu julkipanomenettelyä noudattaen.

Ympäristönsuojelulautakunnan päätösoasoiden moninaisuuteen ja niiden tavanomaisista kunnallisasioista poikkeavaan luonteeseen viitaten lakivaliokunta katsoo, ettei julkipanomenettelyä voida ulottaa kahdenvälisiin riitoihin. Muutoin on asianmukaista noudattaa kunnallishallinnossa vakiintunutta käytäntöä ja sen vuoksi valiokunta esittää, että pykälän 1 momentti muutettaisiin näin kuuluvaksi:

"Jollei tämän luvun 5 §:n 4 momentista muuta johdu, lautakunnan on, käsiteltään asian ja toimitettuaan tarvittaessa katselmuksen, ratkaistava asia päätöksellään, johon on liitettävä valitusosoitus. Päätös, jota tarkoitetaan 10 luvun 3 §:ssä, annetaan julkipanon jälkeen, ja sen katsotaan tulleen asianosaisen tietoon silloin kun se on annettu. Päätöksestä on lisäksi ilmoitettava tiedossa olevalla postiosoitteella niille, joita asia koskee. (Poist.) Lautakunnan muussa asiassa antama päätös on toimitettava todisteellisesti tiedoksi asianosaisille. Päätöksen toimittamisesta muulle viranomaiselle säädetään tarvittaessa asetuksella."

20 luvun 8 §. Pykäläehdotuksen mukaan ympäristönsuojelulautakunta voisi laillisuusvalvontatehtävässään itsekkin ilman erityisiä edellytyksiä tehdä syyteilmoituksen tai virka-apupyynnön vesioikeudelle sen jälkeen, kun sen antamaa kehotusta ei ole noudatettu.

Kehotuksen ehdotonta antamisvaatimusta on pidetty kankeana ja asioiden käsittelyä viivyttävänä.

Lakivaliokunta toteaa, että normaaliin valvontakäytäntöön kuuluu, että vesioikeudellista virka-apua haetaan vasta sitten, kun asiaa koskevaa valvontaviranomaisen kehotusta ei ole noudatettu. Toisaalta käytännössä saattaa jos-

kus esiintyä kiireellisiä tapauksia, joissa keho-
tukseen ei ole aikaa. Näistä syistä valiokunta on
harkinnut kehotuksen antamista koskevan sivu-
lauseen poistamista pykälästä. Valiokunta on
kuitenkin päättänyt puoltamaan pykäläehdotus-
ta sellaisenaan, koska ympäristönsuojelulaut-
akuntien päätöksentekoa ajatellen on parempi,
että lakitekstistä näkyy kaikki eri menettelyvai-
heet.

21 luvun 3 a §. Pykälän 2 momentissa sääde-
tään siitä, että myös vesilakia edeltäneiden vesi-
oikeudellisten säädösten nojalla toteutetut hank-
keet ovat laillisuusvalvonnan ja virka-apumenet-
telyn piirissä.

Asian käsittelyssä on havaittu, että pykälän 2

momentissa olisi täsmällisempää käyttää sanaa
"sovellettavia" sanojen "voimassa olevia" sijas-
ta, koska kysymys on sellaisista vesilakia edeltä-
neiden ja aikanaan kumottujen lakien säännök-
sistä, joita 22 luvun 2 §:n nojalla kuitenkin edel-
leen on noudatettava. Näin ollen lakivaliokunta
esittää tämän muutoksen tekemistä 2 moment-
tiin.

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta esit-
tää kunnioittavasti lausuntonaan,

*että ympäristövaliokunta laatiessaan
mietintöään ottaisi huomioon, mitä tässä
lausunnossa on esitetty.*

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa
ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Lax, varapu-
heenjohtaja Halonen ja jäsenet Aittoniemi, Haa-

visto, Komi, V. Laukkanen, Lehtinen, Luhta-
nen, Niinistö, Polvi, Savela, Suhola, Tykkyläi-
nen, Viljanen ja Vuoristo.
